

וקראת לשבת עונג

אלון תרני בפאכע באקציע ובסולת פלאנץ

גליון מס' 702
פרשת בלק
י"ב תמוז התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ שלמה יחיא בן שבה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהו בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל, מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

ואכלת ושבעת וברכת

הגאון הגדול הגרב"צ אבא שאול זצ"ל, תאר לתלמידיו בישיבת "פורת יוסף" בשעת כושר את החברותא המיוחדת עם מרן זצ"ל בשנות בחרותם. ארוחת הבוקר שלהם כללה פרוסת לחם אחת וקציצת פלאפל ביתית אחת.

הלחם היה יבש לחלוטין, מפני שאימותיהם העניות היו נוהגות לקנות במאפייה את הלחם שנותר מיום האתמוול בחצי מחיר, ואותו מחלקות לכל בני הבית למשך כל היום כולו.

לעת ערב כשהיו מגיעים שני הבחורים העילויים מן הישיבה, היו נוטלים את שאריות הפת שנותרו בבית - שאריות שהיום החולף הותר בהן את חותמו, והיו כעת קשות כאבן.

עם אותן פיסות אבן היו באים לבית הכנסת - שם היו נרות שהצליחו לגרש את אפלולית הלילה והעניקו להם עוד כמה שעות של חסד.

שניהם היו פותחים את גמרותיהם וממשיכים ללמוד בצוותא בהתמדה גדולה. שעות על גבי שעות היו יושבים כך.

הנרות היו כבים בזה אחר זה, רק נר אחד נותר - נר התמיד, ולאורו החלש היה ניתן להספיק עוד כמה שורות גמרא...

בחצות כבה גם נר התמיד. אפילה גמורה משתררת בבית הכנסת, ושני בחורים צעירים מגששים את דרכם לעברו של הנר הכבוי, נוטלים את הבזיך שרק לחלוחית של שמן זית נותרה בו ומקנחים את אבני הלחם שהביאו עמם.

שאריות שמן המאור הצליחו לרכך במעט את הפת ולהוסיף בו ניחוח שמן זית קלוש שיטעים אותו במעט.

כשסיימו את הארוחה הדלה היו מברכים ברכת המזון מדרבנן - שהרי לא היה בכך שיעור שביעה - ומיד לאחר מכן שבים ומתפרקים באהבה על תורתם וממשיכים לשננה בעל פה.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

סודו של עם ישראל

פרשה שלימה מוקדשת בתורה לנסינו של בלעם לקלל את עם ישראל. מי יודע מה היה קורה אילו היה עולה בידו לבצע את זממו. ומדוע? משום שבלעם לא קילל סתם כך. הוא חיפש נקודות תורפה בעם ישראל, כדי לקטרג עליהם ולעורר את זעמו של הקדוש ברוך הוא!

משום כך, עשה עימנו הקדוש ברוך הוא חסד בימי בלעם, שלא כעם באותם ימים ולא נתן אפשרות לקיטרוג להשפיע. ולא זו בלבד, אלא שהקדוש ברוך הוא הראה לבלעם את המעלות הטובות שבעם ישראל, שבעבורן הם זכאים לברכה!
מה ראה בלעם? "וישא בלעם את עיניו, וירא את ישראל שוכן לשבטיו, ותהי עליו רוח אלקים וישא משלו ויאמר... מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל".

שואלת הגמרא: "מה ראה? ראה שאין פתחי אוהליהם מכוונים זה כנגד זה ואמר: ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה".

מה רצו חכמינו הקדושים לומר בזאת? שבלעם איבחן את אחת המעלות הגדולות של עם ישראל, שבעבורה הוא ראוי לברכה ולהשראת השכינה. והיא: מעלת הצניעות!

הצניעות היא היפוכה של הבהמיות, של שילוח כל רסן, של הסרת מסווה הבושה. הצניעות מורה על עדינות הנפש, על גדרים וערכים של מוסר. וכה אמרו חכמינו ז"ל: "כל המתבייש - לא במהרה הוא חוטא, וכל מי שאין לו בושת פנים - בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני!"

לא לחינם נמנתה הבושה, היינו גדרי הצניעות, בין שלושת המאפיינים של עם ישראל: "שלושה סימנים יש באומה זו, רחמנים וביישינים וגומלי חסדים!"

הצניעות היא טבעו של ישראל, והיא מחסום בפני התבהמות. אבדן הצניעות והבושה, הם איבוד המעצורים:

"כל אדם שיש לו עזות פנים - בידוע שנכשל בעבירה, ומותר לקרותו רשע!"

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה רחום ותנון ומרבה לסלות. אך פעם סיפרו לו שאחד מבני הישיבה התחפץ לבעלת האכסניה שלו - והוא הורה לסלקו מן הישיבה! הלה ביקש סליחה - וללא הועיל! באו ושאלו את ה"חפץ חיים": על מה הקצף? הרי בעבר סלח על דברים חמורים יותר! ענה ה"חפץ חיים": המשנה אומרת כי "עז פנים - לגיהנם".

ויש להבין, הרי על כל עבירה נידונים חלילה לגיהנם, ומדוע הדגישו את עזות הפנים? אך התשובה היא, שחז"ל ביקשו לומר לנו, כי עזות פנים הורסת את כל הסייגים, וממילא דרכו סלולה לגיהנם! החוצפן, משולח רסן!

כאשר בלעם ראה את הצניעות של עם ישראל, "שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה" - הבין את מעלתם!

ואז הגה רעיון נורא ואיום: להחטיאם בבנות מואב. לסלק מהם את גדרי הצניעות, ולקעקע את חומות הבושה! ובנות מואב משכו את העם לעבוד לבעל פעור. היתה זו העבודה זרה המאוסה ביותר. היו עובדים אותה על ידי עשיית הצרכים בפניה. כלומר: היא היתה דגל ההתבהמות, שיא פריקת הבושה. ואז חרה אף ה' בישראל, ופרעה מגיפה נוראה! כמעט וכילה את העם בחמתו!

כמה נכונים הדברים לדורינו ולמצבינו! כמה שמרו אבותינו על טוהר הצניעות, על מסווה הבושה והתמימות! ואכן, ראויים היו לברכה ושרתה עליהם השכינה!

ובדורינו, משתוללת סביבנו עצת בלעם: מתירנות, התבהמות, התבזות, גסות רוח. הרחוב מלא בפיתויי בנות מואב ובעבודת פעור!

נתרחק מהם כמפני אש!

הבה נשוב לברכת: "וירא את ישראל שוכן לשבטיו", ונזכה לברכת: "מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל".

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד" (כז, כ)

ילד חריף ופיקח למד בצוותא עם ילד תם ועצל. בכל פעם שהיה העצל אומר דבר שטות היה הפיקח מרגיש בטעותו ומתקן את דבריו בחכמה, כך שאף אחד משאר חבריהם לא הרגיש בדבר.

אמנם החברים לא הרגישו, אבל דבר לא נעלם מעיניו של המלמד, ובכל פעם היה טופח על שכמו של החרוץ והיה משבח אותו בקול לעיני כל חבריו.

אחד החברים קינא מאוד בילד החרף ובשבחים שהיה המלמד מחלק לו ביד נדיבה, על כן באחד הימים התנכל לילד העצל עד שהלה הוכרח להישאר בביתו...

מדוע התנכלת לעצל – שאלוהו חבריו – והרי היית צריך להתנכל לילד החרף, שהרי הוא גרם לך לקנאה?

אם העצל ישאר בביתו – גילה המקנא את ליבו – ולא יבוא אל בית הספר, ממילא יפסיקו ללמוד יחד ויפסיק גם המלמד מלתת לו שבחים... כן הוא גם הנמשל – אמר רבי יוסף חיים, בעל "הבן איש חי" – בלעם היה שונא את ישראל וידע כי לבני ישראל מגיעה חשיבות מצד עמלק שכן משווים ואומרים: ראו אחים תאומים, מה יצא מזרעו של יעקב ומה יצא מזרעו של עשו?...

על כן קילל בלעם את עמלק ואמר: "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד", ואם יאבד עמלק שוב אין מקום להשוותו לישראל, וממילא תתמעט מעלתם של ישראל!

"וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק וגו'" (כג, ז).

דרשן אחד שהיה דר בעיר שרובה חוטאים ופושעים נזדמן אל עיר של תלמידי חכמים וסופרים.

עמד הדרשן על בימת בית הכנסת ונשא דברים, וכהרגלו המטיר על ראשי השומעים אש וגפרית והוכיח אותם על רוב פשעיהם וזרכיהם הבזויות והנלוזות!...

מה אתך?! גערו בו בני העיר לאחר שסיים דבריו – מדוע דברת אלינו כך?

האם שכחתם את ציווי התורה "הוכח תוכיח את עמיתך?" תמה הדרשן. ידענו גם ידענו – השיבו תלמידי החכמים – אולם מה לעבירות ומעשים רעים אלה ולנו?!...! אנו מבינים כי כאשר אתה דורש לבני עירך השקועים בעוונות – ראויים דברך וטובים, אולם עזבת את מקומך ואתה בא להוכיח אותנו?... בני עירנו אינם כבני עירך!

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – זה מה שטען בלעם ואמר: "מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם" אשר שם מצויים כל ערלי הלב כפראים במדבר. מבוגדים כאלה הוא קורא לי ומבקש: "לכה ארה לי יעקב?!"

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

תפקידו של היצר לבלבל ראשו של האדם

בדרך צחות מספרים 'מעשה', באחד שנוזקק בדחיפות לסכום מעות אשר לא היו בידו, ובלתי ברירה החליט ללכת לידו לבקש ממנו הלוואה. בדרכו 'נפלה' בלבו מחשבה שמן הסתם לא ירצה הלה להלוות לו אלא ישיב פניו ריקם, אך מיד דחה מחשבה זו, כי מהיכי תיתי שרעהו לא ירצה להיטיב לו? אולם המחשבה הראשונה נקבעה במוחו וניקרה בו כל הדרך כיתושו של טיטוס, עד ש'דמיון' זה נהפך כמציאות ממש, והתרגז עד מאד, כשהוא אומר לעצמו: הן תמיד השתדלתי בטובתו ומדוע 'רשע' זה משיב רעה תחת טובה, מה פשעי ומה חטאתי? וככה המשיך לילך בדרכו כשכולו 'אש להבה', והוא רותח וזועם על 'נבזותו' של רעהו לשעבר, שאינו עומד לימינו בשעת דחקו...

כשהגיע לבית רעהו, נקש על הדלת ותיכף משנתפחה זעק בחמתו: "איני צריך את הטובות שלך... אל תלווה לי... ואיני הפך להכירך מיום זה והלאה!!", וטרק את הדלת בחזקה עד שנשמע הקול ברחוב השני... והלה עומד נדהם ואינו יודע מה הוא שח, ואיזה הלוואה בראשו?...

במקרים רבים, בניין המריבה והמחלוקת נבנה על 'יסודות' של טעות גמורה ודמיון פורת, אך השטן אינו מוותר על ההזדמנות שנקרתה לפתחו, ואינו נותן מנוח וזמן לחשוב על הטעות ולעצור את המחלוקת, וכך מתגוללים רבים מאחינו בני ישראל, בצרות וייסורים של המריבות ופירות ביאושיהם, מחמת איזו טעות שווא בתחילת הריב. פלוני כועס על רעהו שלא הזמין אותו לנישואי בנו, ובאמת הלה לא התכוון לכך כלל, רק אירעה טעות ברשימותיו או עיכוב במשלוח ההזמנה, והנפגע כבר נכנס לריב ומדגים, וזה משיב לו כגמולו על פי תילי תילים של השערות, שמבין מדוע משנהו כועס עליו, וכך בונים אנשים תילי תילים של מריבות, הם וב"ב וכל הנלווים עליהם, על דברים שלא היו ולא נבראו וגם לא עלתה על ליבם, שנאת חנים כפשוטו...

וכדבר הזה הוא גם לעניינים בבין אדם למקום, וכפי שהובא בספר 'לקט אמרים' להגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א, וכך איתא שם, ובספר אחד ראיתי, שבארצות רחוקות קיים מין עוף השוכן על אילן גבוה, ושם באותה ארץ נמצאים גם מיני נחשים השואפים לטרוף את אותן העופות, וכך היא תחבולת הנחש – שאינו יכול לעלות על העץ אשר שם הציפור, הנחש מתקרר אל העץ אשר עליו העוף וכראותו שהציפור רואה אותו, הרי הוא פוער את פיו בקצף גדול לעיני הציפור, וכראות הציפור ממורומי העץ את פי הנחש אשר יסוף לטרוף אותו, הרי הוא נבהל עד עמקי נשמתו – ובמקום להישאר על עמדו – בידיעה שממילא אין הנחש יכול להגיע אליו, או לכה"פ לברוח ולעוף משם, שאז בוודאי לא יגיע הנחש אליו, הרי הוא נכנס לייאוש עמוק מחוסר אונים, וכופף את ראשו במורא גדול עד שיפוגז ממנו כל רגשותיו – ונופל ממורומי העץ ארצה לתוך פי נחש ערמומי זה... ומשל זה אמור אף לדידן, כי רבים אשר מתייאשים מעצמם, אף בלא שיש להם באמת סיבה לפחד מהיצר, וללא עמל ויגיעה של הבעל דבר הרי הוא כובשו תחת ידיו... עלינו לזעוק עליו – מה לך כי נתייאשת? הרי אין כל כח ביצר לכבוש ולטרוף אותך, קום ברח לך, הגביה עוף מעלה מעלה אל אביך שבשמים, ותראה שכל טכסיסיו של היצר היו רק 'דמיון' להפחידך – להביאך לידי ייאוש, ותו לא מידי.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א
מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

לחיות את ההווה

בפרשתנו אנו לומדים על תאוות הבעז של בלעם הרשע, באומרו: 'אם ייתן לי מלא ביתו

כסף וזהב'. חז"ל דורשים מכאן שנפשו רחבה. בהמשך הפרשה אנו רואים את בלעם משבח את עם ישראל ואומר 'מה טובו אהלך יעקב' ודרשו חז"ל, ראה שאין פתיהם מכוונים זה כנגד זה, כלומר כל אחד חי לעצמו ללא חמדת ממון הזולת. רואים כאן ניגוד משווע: גדול חכמי אומות העולם שאינו מסתפק בכלום, הוא רוצה הכול – מלא הבית כסף וזהב, לעומת עם ישראל מגדול ועד קטן המרוצים ממה שיש להם, ואין פתיהם מכוונים זה כנגד זה – אינם עסוקים במה אצל הזולת. ישנם אנשים שאינם שמחים בחלקם, הם תמיד רוצים עוד, הם עסוקים רק במה שאין להם, או לחילופין במה שיש לזולתם. לעומת זאת יש אנשים שאינם חומדים את זולתם, ובכל זאת אינם נהנים ממה שיש להם.

אשמח לשתף את ציבור הקוראים בתובנה מיוחדת. החיים דינמיים, כל יום שונה מחברו, אנחנו כל הזמן במחזוריות, אי אפשר לעצור את החיים, גם אין אפשרות של התחל מחדש, מה שכבר היה - היה. הזמן לא עוצר מלכת. אדם חכם הוא אחד היודע ליהנות ולנצל כל מצב וכל תקופה, הוא רואה את הייחודיות שבכל יום, את המתקוות שבכל גיל ואת האתגר

בכל משימה. לעומת זאת, יש את אלו המנסים כל הזמן לעצור את הגלגל, הם כל הזמן יחיו את העבר, הם מתענגעים אליו, הם מזכירים בכל משפט: "איך היה פעם", "כמה טוב היה אז", "כמה היה נחמד", "איך היינו צעירים" וכו'. ויש את אלו שחיים בציפייה ורק מחכים לעתיד וורוד יותר, לימים מעניינים יותר, להזדמנויות שיבואו. הצד השווה שבהם ששניהם אינם חיים את ההווה, וחבל! יש שלב בחיים בו הילדים קטנים, קמים בלילות, השיניים בוקעות, ומצד שני הדאגות גם בהתאם. בהמשך הם מתבגרים על כל המשתמע מכך, ובסוף מתחתנים. לכל שלב בחיים יש משהו מיוחד, קסום, שאין בשום שלב אחר, למרות שכל שלב טומן בחובו גם את הקשיים הנלווים למצב. אם לא נשכיל להתחבר ולהינות בכל שלב, פשוט נפספס את החיים.

כל אחד מכיר בסביבתו אנשים שרק המתינו שהילדים יגדלו, בהמשך שיתבגרו ולבסוף שיתחתנו, כשבשום שלב הם לא נהנו באמת מאותה תקופה. וחבל. עלינו ללמוד ליהנות מכל שלב, כי אלו הם החיים, זה לא טיול שמצפים רק להגיע ליעד המסוים. זו טיילת קסומה שעצם הטיול מענג ומאנה. אנחנו לא מגדלים את ילדינו רק כדי שגיעו למסביבת חומש או מסיבת סידור ולאחר מכן נחיהם בהקפאה עד בר המצווה ושבו נמתין לחתונה. אנחנו יכולים ליהנות מהיום יום, מפירורי הנחת השגרתיים, מהחוכמעים היומיומיים.

עלינו ללמוד להתחבר להווה - לכל סעודת שבת, לכל ארוחה משפחתית. אין זמנים מיוחדים שרק אז אנחנו חיים, אנחנו חיים כל הזמן ועלינו לנסות לנצל את המוקסימום מכל שלב.